

Jaan Lattik

Piirikivi

(mälestusteraamatust „Teekond läbi öö II“)

Mu isa sai ükskord hakkama niisuguse tükiga: ostis endale kaugete aastate eest mõisa rendikoha kõrvale päristalu. Oli talu ostetud, rääkis isa meile juttu, mis ei lähe meelest.

Meid oli kogusummas kuus last, neli poissi ja kaks tüdrukut. Kõige vanem vend Johan õppis Valga gümnaasiumis ja hakkas kaupmeheks. Temast järgmine, Friedrich käis ka Valgas koolis ja temast sai põllumees. Vanem õde oli ka omajagu koolitatud, abiellus möldriga ja siirdus hiljem koos mehega isatallu peremeheks ja perenaiseks. Noorem õde oli kooliõpetaja ja abiellus raudteelasega. Kõige noorem vend õppis arstiks. Meie kuulasime ja imestasime, et kuidas isa sedaviisi kõneleb. Mäletan, et piirikupitsal pidi olema suur lame kivi. Selle sisse oli raiutud rist. Risti otsad näitasid iga tuule poole. Isa ütles umbes need sõnad:

"Kuulge, lapsed, seda kupitsat ei tohi keegi lõhkuda, ei tohi ka piirikivi liigutada. Kes seda teeb, see ei saa kogunisti rahulikult ära koolda. Vaevleb ja vaevleb, aga hing ei lähe välja. Piirikivi on niisama püha kui on üks kivi Karula kirikumüüri sees. Kes teist seda talu hakkab kord pidama, kui mina ära koolen, seda ma ei tea. Aga seda ma teile ütlen, et hoidke ja pidage oma isatalu piire kalliks."

Kui ma oma isa 70. sünnipäeval isaga kõndisin meie talu krundil ja metsas, tuletasin ma talle meelde, et kas mäletad, mis sa siis meile rääkisid, kui talu ostsid. Isal oli see meeles. Ta huuled tõmbusid naerule, et pojalt niisugune kõne pärast pikki aastaid ikka peas seisab.

Nüüd askeldavad ja mehkeldavad mu isatalus ja kõigis teistes Eesti taludes verivõõrad mehed ja naised nagu ei tea missugused asjamehed. Piirikupitsa on nad kindlasti ära lõhkunud ja piirikivi ära viinud. Kuid eesti talupoegade õnnistust ja kindlat usku, et kes piirikivi asemelt liigutab, see ei saagi rahu surra, seda ei saa võõrad laiali kanda ega hävitada. Mõlemad talupoja relvad on peidetud Eesti talu mullasse - jumalik õnnistus ja ka needus, mis käib ülekohtu kannul. Ka selle on Jumal inimeste kodu ukse ette pannud, et vali. Ega keeldu ei ole. Ise kannatab ja kaob.

Miiks ma niisugust asja meelde tuletan, seda ma kohe põhjendan. Mul on alati olnud tegemist eesti noortega ja ega ma ka seda raamatut saa muidu rahulikult lõpetada, kui olen kirjutanud paar rida neile, meie eesti noortele.

Ma kutsun ja pühitsen kõiki eesti noori, kus nad ka on ja elavad, Eesti talu, Eesti küla ja kihelkonna, Eesti alevikkude ja linnade ning Eesti riigi piiri hoidjaks ja kaitsjaks. Kõik nood piirikivid, mis meie vanemad sinna paigale on asetanud, on niisama tõsised ja pühad kui on Eesti kiriku müürikivid. Noorte käed ma võtan ja painutan piirikupitsale otse kivisse lõigatud ristile ja ütlen neile ette oma isa, tolle vana Võrumaa talupoja sõnad. Las noored räägivad järele: "See piirikivi on püha! Hoidke ja pidage isakodu piiri kalliks! Eesti rahva teekond läbi öö jätkub veel, kuid sellel reisul on olnud ka ilusaid päikesepaistelisi päevi ja tähtede särast õnnistatud rahulikke öid. Hoidke lõkkel meie vabadusetuld, mis meie rahva hinges alati on elutsenud. See peletab eemale, kaugele idast meile kõndinud öised mõtted, võõrad varjud ja nende karmid korraldused ja käsud. Kõiki noid ilusaid vabaduseaastaid ja -päevi kanname kaasas oma usus, lootuses ja palavas ning suures armastuses oma esiisade maa, kodu ja riigi vastu. Kuid nüüd on seal kodus nii pime, et vaata, ega haudki pole süngem. Aga meie tahame lootata ja teha kõik selle heaks, et Eesti jälle võiks õitseda ja elada päikesesäras vabana ängistava öö varjudest!"